

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ АНАТОЛІЯ НАЗАРЕНКА

СХВАЛЕНО

Протокол засідання кафедри психології та інклюзивної освіти, методик природничо-математичних дисциплін і технологій від 26 червня 2026 року №4

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка
(протокол засідання вченої ради
ХОППО ім. А. Назаренка від 30 червня 2026 року № 2)

Ректор Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка

Наказ від 01 липня 2026 № 214/но

 В.ОЧЕРЕТЯНКО

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації фахівців (консультантів) інклюзивно-
ресурсних центрів
«ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ФАХІВЦІВ ІРЦ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ
ДО КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ТА ПСИХОЛОГО-
ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ОСІБ З ООП»**

Хмельницький - 2026

Розробник: Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка (Синявська Ганна Олександрівна, завідувачка обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти; Сологуб Олександра Станіславівна, доктор філософії (PhD), в.о. завідувача кафедри психології та інклюзивної освіти, методик природничо-математичних дисциплін і технологій)

Напрямок підвищення кваліфікації: Професійна діяльність фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів: комплексна оцінка розвитку, психолого-педагогічний супровід та підтримка осіб з особливими освітніми потребами

Розроблено на основі професійних стандартів “Практичний психолог закладу освіти” (наказ Мінекономіки України від 24.11.2020 № 2425), “Вчитель закладу загальної середньої освіти” (наказ МОН України від 29.08.2024 № 1225, Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545 (зі змінами), Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 (зі змінами), нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України з питань організації інклюзивного навчання

Рецензенти:

Андрій Гулеватий, кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету підвищення кваліфікації педагогічних працівників Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка;

Діана Пивовар, методист Хмельницького обласного навчально-методичного центру психологічної служби Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Сучасний етап розвитку освіти в Україні характеризується утвердженням інклюзивного підходу, спрямованого на забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх здобувачів, зокрема осіб з особливими освітніми потребами. Реалізація права на освіту таких осіб потребує своєчасного виявлення освітніх труднощів, проведення комплексної оцінки розвитку, визначення необхідних умов підтримки та забезпечення якісного психолого-педагогічного супроводу.

У цьому контексті особливої значущості набуває професійна діяльність фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів, які забезпечують проведення комплексної оцінки розвитку особи, надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг, консультативної допомоги батькам і педагогічним працівникам, а також беруть участь у міждисциплінарній взаємодії з питань підтримки осіб з особливими освітніми потребами.

Оновлення нормативно-правової бази у сфері інклюзивної освіти, розвиток сучасних підходів до оцінювання освітніх труднощів, зростання ролі міжвідомчої та міждисциплінарної взаємодії, а також необхідність забезпечення індивідуалізованої підтримки осіб з особливими освітніми потребами зумовлюють потребу в безперервному професійному розвитку фахівців інклюзивно-ресурсних центрів. Підвищення їхньої кваліфікації є важливою умовою вдосконалення професійних компетентностей щодо комплексної оцінки розвитку, психолого-педагогічного супроводу, консультативної підтримки учасників освітнього процесу та впровадження сучасних інклюзивних практик.

Отже, актуальність програми зумовлена необхідністю розвитку професійної компетентності фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів відповідно до сучасних викликів і завдань інклюзивної освіти, забезпечення якісної підтримки осіб з особливими освітніми потребами та підвищення ефективності діяльності ІРЦ

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 кредит ЄКТС)

Особливості реалізації програми: зміст програми об'єднано у три навчальні модулі. Реалізація програми ґрунтується на поєднанні теоретичних занять та практико-орієнтованих форм роботи. Тривалість реалізації програми - 1 тиждень

Форма підвищення кваліфікації: очна, дистанційна, на базі замовника.

Мета підвищення кваліфікації: Розвиток та вдосконалення професійної компетентності фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних

центрів щодо здійснення комплексної оцінки розвитку осіб з особливими освітніми потребами, організації та реалізації психолого-педагогічного супроводу, надання консультативної та корекційно-розвиткової підтримки, а також забезпечення ефективної міждисциплінарної взаємодії учасників освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти

Завдання підвищення кваліфікації:

- удосконалення знань щодо нормативно-правового забезпечення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів та організації інклюзивного навчання;
- розвиток умінь проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку осіб з особливими освітніми потребами;
- формування та вдосконалення навичок визначення рівнів підтримки та підготовки рекомендацій щодо організації освітнього процесу;
- удосконалення компетентностей щодо здійснення психолого-педагогічного та корекційно-розвиткового супроводу осіб з ООП;
- розвиток здатності до ефективної консультативної взаємодії з батьками, педагогічними працівниками та іншими суб'єктами освітнього процесу;
- формування вмінь міждисциплінарної взаємодії в команді фахівців ІРЦ та закладів освіти;
- удосконалення навичок застосування сучасних підходів та інструментів у роботі фахівця ІРЦ

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

оцінювально-аналітична, психолого-педагогічна, корекційно-розвиткова, консультативно-комунікативна, аналітична, інклюзивна, інформаційно-цифрова, емоційно-етична, компетентність педагогічного партнерства, прогностична, організаційна, компетентність навчання впродовж життя

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Знання й розуміння:

- принципів створення безпечного, інклюзивного та психологічно комфортного освітнього середовища;
- особливостей розвитку осіб з особливими освітніми потребами та встановлення категорії (типу) особливих освітніх потреб (труднощів);
- критеріїв визначення необхідного рівня підтримки особи з особливими освітніми потребами;
- підходів до збереження психологічного благополуччя учасників освітнього процесу та розвитку резильєнтності педагогів;
- основних положень законодавства України щодо охорони дитинства;
- поняття, складників та ознак безпечного освітнього середовища;
- принципів міжвідомчої та внутрішньошкільної взаємодії щодо створення безпечного освітнього середовища;

- основних правил надання психологічної допомоги у кризових ситуаціях та ситуаціях з високим рівнем ризику і невизначеності;
- особливостей професійної відповідальності педагога за дотримання вимог безпеки, етики, захисту прав здобувачів освіти та конфіденційності персональних даних;
- принципів універсального дизайну в навчанні;
- особливостей сенсомоторного розвитку дітей з різними категоріями ООП;
- особливостей використання цифрових та асистивних технологій;
- можливостей альтернативної та додаткової комунікації для дітей з ООП;
- сучасних підходів до адаптації та модифікації освітнього середовища;
- переваг інтерактивних, проєктних та ігрових методів навчання;
- принципів академічної доброчесності та їх дотримання в умовах цифрової трансформації освіти;
- принципів цифрової доступності для організації інклюзивного навчання;
- класифікації електронних (цифрових) освітніх ресурсів для підтримки інклюзивного навчання;
- можливостей ШІ-асистованих інструментів для забезпечення доступності освітнього процесу здобувачам освіти з ООП;
- можливостей використання технологій VR/AR в освітньому процесі;
- функціональних можливостей мовних платформ і додатків для розвитку мовленнєвих та комунікативних навичок здобувачів освіти

Уміння:

- застосовувати здоров'язберезувальні технології для профілактики професійного стресу та розвитку резильєнтності;
- дотримуватись правил безбар'єрної мови/комунікації;
- враховувати основні принципи та критерії інформаційної безбар'єрності;
- визначати особливості сенсомоторного розвитку дитини;
- аналізувати вплив сенсомоторних труднощів на поведінку та навчання;
- добирати вправи та ігри відповідно до потреб дитини;
- організовувати сенсорно збагачене освітнє середовище;
- використовувати елементи сенсорної інтеграції в освітньому процесі;
- надавати рекомендації батькам щодо розвитку сенсомоторних навичок удома;
- співпрацювати з педагогами та батьками для забезпечення комплексної підтримки дитини;
- використовувати цифрові інструменти та освітні платформи у професійній діяльності;
- організовувати освітній процес з дотриманням вимог безпеки, охорони праці, санітарно-гігієнічних норм і правил безпечної поведінки;

- виявляти ризики для фізичної, психологічної, соціальної та цифрової безпеки учасників освітнього процесу;
- планувати та реалізовувати заходи зі створення безпечного, інклюзивного, психологічно комфортного освітнього середовища;
- застосовувати алгоритми реагування на випадки булінгу, конфліктів, дискримінації, насильства, кібербулінгу та інших загроз;
- добирати безпечні форми, методи, прийоми та цифрові інструменти навчання відповідно до віку, освітніх потреб і форм здобуття освіти;
- проводити ефективну комплексну оцінку розвитку та супроводу осіб з особливими освітніми потребами;
- забезпечувати ефективну роботу фахівця ІРЦ у складі команди психолого-педагогічного супроводу в ЗДО та ЗЗСО;
- добирати інноваційні технології відповідно до потреб дитини;
- використовувати цифрові ресурси та освітні платформи в роботі з дітьми з ООП;
- створювати візуальні розклади, інструкції та навчальні матеріали;
- застосовувати елементи АДК у взаємодії з дітьми;
- адаптувати навчальні завдання за допомогою сучасних технологій;
- добирати безпечні, доцільні для навчання здобувачів освіти електронні (цифрові) освітні ресурси для забезпечення доступності; аналізувати, адаптувати, впроваджувати їх та використовувати з урахуванням мети, умов навчання, вікових особливостей та їхніх потреб;
- використовувати VR/AR технології для підвищення мотивації, наочності та залучення учнів до навчання;
- застосовувати мовні додатки у навчальній та корекційно-розвитковій роботі;
- здійснювати рефлексію професійної діяльності та планувати індивідуальний професійний розвиток

Цінності та ставлення:

- відкритість до професійного саморозвитку у сфері створення безпечного освітнього середовища, орієнтація на дотримання прав дитини, принципів інклюзивності, безбар'єрності та педагогічної підтримки;
- відповідальне ставлення до збереження життя, здоров'я, гідності та прав усіх учасників освітнього процесу;
- готовність діяти на засадах поваги до особистості дитини, педагогіки партнерства, ненасильницької комунікації та професійної етики;
- готовність до змін, партнерства, взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу;
- готовність до своєчасного реагування на загрози безпеці та до взаємодії з адміністрацією, батьками, психологічною службою, соціальними партнерами;

- дотримання принципів академічної доброчесності та етичного використання цифрових технологій;
- нетерпимість до булінгу, дискримінації, приниження, стигматизації, мови ворожнечі та інших форм насильства;
- позитивне ставлення до впровадження практик психологічної підтримки, здоров'язбереження, цифрової безпеки та профілактики ризикованої поведінки;
- усвідомлення цінності індивідуального підходу до кожної дитини;
- відкритість до інновацій, цифрової трансформації освіти та нових педагогічних практик;
- готовність до безперервного професійного розвитку та навчання впродовж життя

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації. Оцінювання результатів навчання здійснюється на основі поєднання формувального та підсумкового оцінювання. Формувальне оцінювання здійснюється для відслідковування прогресу слухачів, їх здатності застосовувати здобуті знання під час виконання практичних кейсів з проблемними ситуаціями, практичних робіт, надання зворотного зв'язку, здійснення самооцінювання та взаємооцінювання, коригування їх навчальної траєкторії.

Підсумкове (бальне) оцінювання здійснюється наприкінці навчання (тестування за всіма темами освітньої програми та конференція).

Під час тестування пропонуються завдання з вибором однієї або кількох правильних відповідей, на встановлення відповідностей та матричні запитання (сітка з прапорцями або перемикачами).

Тест складається з 16 завдань, які розподілені за рівнями складності та балами таким чином:

- 8 запитань базового рівня (знання фактів, визначень, термінів, розпізнавання об'єктів) - по 1 балу за запитання;

- 6 запитань середнього рівня (вміння групувати, сортувати, порівнювати, знаходити логічні зв'язки, застосовувати базові знання) – по 3 бали за запитання;

- 2 запитання високого рівня (вміння вирішувати нестандартні завдання, аналізувати процеси, прогнозувати результати) - по 4 бали за запитання.

Максимальна кількість балів за тест: 34, прохідний бал: 24 (70 %).

Максимальний бал за участь у конференції з обміну досвідом - 20. Оцінюється якість поданих матеріалів (12 балів) та виступ на конференції (8 балів). Прохідний бал за участь у конференції - 14 (70 %).

Документ про підвищення кваліфікації: свідоцтво

Вартість: безоплатно відповідно до регіонального замовлення слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних, керівних працівників і працівників науково-методичних об'єднань Хмельницької області на 2027 рік

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з трьох модулів та десяти взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 16 питань та беруть участь у конференції з обміну досвідом. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники за тест, - 34, прохідний бал - 24 (70 %); максимальна кількість балів за конференцію - 20, прохідний бал - 14 (70 %). Учасники, які успішно пройшли навчання, отримують свідоцтво.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, - 30, з них 9 год - лекційні заняття, 17 год - практичні заняття, 4 години – контрольні заходи.

№ з/п	Назва навчальних тем	Кількість годин				
		Усього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи
Модуль 1. Підтримка психологічного благополуччя учасників освітнього процесу та створення безпечного інклюзивного середовища						
1.1	Здоров'язберезувальні технології для профілактики та подолання професійного стресу фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів та посилення їх резилієнтності	3	2	1		
1.2	Комунікативна стратегія створення безбар'єрного простору в Україні	3	2	1		
1.3	Проектування інклюзивного освітнього середовища: практичні інструменти для фахівця ІРЦ	3	2	1		
1.4	Організаційні аспекти професійної діяльності фахівця ІРЦ щодо створення безпечного, інклюзивного освітнього середовища	2	2			
Разом за модулем:		11	8	3		

Модуль 2. Розвиток компетентностей фахового спрямування						
2.1	Нормативно-правовий аспект організації інклюзивного навчання в Україні	2		2		
2.2	Застосування інноваційних технологій та сучасних підходів у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами	2		2		
2.3	Сенсомоторний розвиток як основа цілісного розвитку дитини з особливими освітніми потребами	2		2		
2.4	Педагогічна практика. Опрацювання комплексу навичок фахівця (консультанта) ІРЦ	4		4		
Разом за модулем:		10		10		
Модуль 3. Цифрова компетентність фахівця ІРЦ						
3.1	Цифрова доступність та підтримка здобувачів освіти з особливими освітніми потребами	2		2		
3.2	Академічна доброчесність фахівця ІРЦ та застосування штучного інтелекту в освіті	2		2		
Разом за модулем:		4		4		
Підсумкові заходи						
1	Формування індивідуальної траєкторії професійного розвитку фахівця ІРЦ	1	1			
2	Контроль знань (тестування)	2				2
3	Підсумкова конференція з обміну досвідом	2				2
Разом:		5	1			4
Усього		30	9	17		4

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1

Підтримка психологічного благополуччя учасників освітнього процесу та створення безпечного інклюзивного середовища

Тема 1.1. Здоров'язберезувальні технології для профілактики та

подолання професійного стресу фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів та посилення їх резилієнтності

Здоров'язберезувальні технології в освітньому процесі. Феномен стресу в сфері комунікативної діяльності людини. Природа професійного стресу в роботі фахівця ІРЦ. Ідентифікування станів як індикаторів професійного вигорання фахівця ІРЦ та напрацювання шляхів їх подолання як запорука профілактики професійного стресу.

Інструменти для зниження щоденного стресу та стратегії побудови довгострокової адаптивності (резилієнтності) до викликів. Механізми відновлення після пережитих криз. Посилення ресурсності фахівця ІРЦ як чинник підвищення рівня його стресостійкості

Тема 1.2. Комунікативна стратегія створення безбар'єрного простору в Україні

Нормативно-правові акти, що врегульовують питання безбар'єрності в Україні. Комунікативна стратегія створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. Операційні цілі та принципи реалізації Комунікативної стратегії. Нові зразки інклюзивної комунікації. Правила безбар'єрної мови/комунікації. Основні принципи та критерії інформаційної безбар'єрності. Алгоритм співбесіди без бар'єрів

Тема 1.3. Проєктування інклюзивного освітнього середовища: практичні інструменти для фахівця ІРЦ

Поняття інклюзивного освітнього середовища. Виявлення та усунення бар'єрів, аналіз освітнього середовища закладу. Практичні інструменти оцінювання доступності. Проєктування рекомендацій щодо створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища. Підтримка позитивного мікроклімату, запобігання дискримінації.

Тема 1.4. Організаційні аспекти професійної діяльності фахівця ІРЦ щодо створення безпечного, інклюзивного освітнього середовища

Роль фахівця ІРЦ у створенні безпечного, інклюзивного та психологічно комфортного освітнього середовища. Нормативно-правові засади діяльності ІРЦ щодо забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на якісну освіту. Міжвідомча взаємодія та співпраця фахівців ІРЦ із закладами освіти, педагогічними працівниками, батьками та іншими суб'єктами психолого-педагогічного супроводу. Організація командної роботи під час комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини та супроводу дітей з особливими освітніми потребами. Створення безбар'єрного, безпечного та психологічно комфортного освітнього середовища. Профілактика професійного вигорання, підтримка психологічного благополуччя та розвиток резильєнтності фахівців ІРЦ. Дотримання професійної етики, принципів конфіденційності та академічної доброчесності у професійній діяльності

МОДУЛЬ 2

Розвиток компетентностей фахового спрямування

Тема 2.1. Нормативно-правовий аспект організації інклюзивного навчання в Україні

Нормативно-правова документація щодо організації інклюзивного навчання в Україні. Індивідуальна програма розвитку як головний документ команди супроводу на основі висновку ІРЦ. Командна взаємодія: спільна робота вчителів, асистентів, психологів, корекційних педагогів та батьків у рамках діяльності Команди психолого-педагогічного супроводу

Тема 2.2. Застосування інноваційних технологій та сучасних підходів у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами

Сучасні інноваційні технології та підходи, які забезпечують ефективну підтримку дітей з особливими освітніми потребами. Цифрові інструменти, технології альтернативної та додаткової комунікації (АДК), візуальна підтримка, асистивні технології, елементи універсального дизайну в навчанні, диференційоване навчання, ігрові та інтерактивні методи. Практичне використання інновацій для підвищення доступності та якості освітнього процесу

Тема 2.3. Сенсомоторний розвиток як основа цілісного розвитку дитини з особливими освітніми потребами

Сенсомоторний розвиток як фундамент пізнавального, мовленнєвого, емоційного та соціального розвитку дитини. Рух, відчуття та взаємодія з навколишнім середовищем: пізнання дитиною світу, формування уявлення про власне тіло, розвиток координації, уваги, мислення та мовлення. Створення умов для розвитку сенсомоторних навичок у закладі освіти та сім'ї

Тема 2.4. Педагогічна практика. Опрацювання комплексу навичок фахівця (консультанта) ІРЦ

Опрацювання комплексу навичок фахівця (консультанта) ІРЦ, необхідних для ефективної комплексної оцінки розвитку та подальшого супроводу осіб з особливими освітніми потребами в освітньому процесі: діагностично-оцінювальні (проведення комплексної оцінки дитини за допомогою міжнародних інструментів та методик); прогностичні (визначення потенціалу розвитку дитини та її потреби в підтримці); консультативні (надання рекомендацій батькам, педагогам та членам команди психолого-педагогічного супроводу); цифрові (робота в автоматизованій системі ІРЦ (АС «ІРЦ»)) для ведення документації; етично-деонтологічні (дотримання конфіденційності, поваги до гідності дитини та принципів безбар'єрності у спілкуванні)

МОДУЛЬ 3

Цифрова компетентність фахівця ІРЦ

Тема 3.1. Цифрова доступність та підтримка здобувачів освіти з особливими освітніми потребами (ООП)

Принципи цифрової доступності для організації навчання здобувачів освіти з ООП. Класифікація, призначення та добір електронних (цифрових) освітніх ресурсів для підтримки інклюзивного навчання. ШІ-асистовані інструменти підвищення доступності (синтез і розпізнавання мовлення, автоматичне субтитрування), імерсивні засоби читання та інструменти візуалізації. Використання VR/AR технологій, мовних застосунків та адаптивних сервісів з урахуванням освітніх потреб дітей

Тема 3.2. Академічна доброчесність фахівця ІРЦ та застосування штучного інтелекту в освіті

Поняття штучного інтелекту: машинне навчання, нейронні мережі, обробка природної мови, генеративний ШІ. Ключові ШІ-технології та їхні можливості та обмеження. Роль ШІ у цифровій трансформації освіти. Вплив ШІ на освітні процеси: автоматизація рутинних завдань, персоналізоване навчання, адаптивні системи. ШІ як інструмент для фахівця ІРЦ: огляд освітніх ШІ-інструментів та платформ. Сутність принципів академічної доброчесності в умовах цифрової трансформації освіти. Етичні аспекти застосування ШІ, запобігання плагіату, правила цитування та відповідального використання контенту, створеного за допомогою штучного інтелекту. Практичні рекомендації щодо інтеграції ШІ в освітній процес із дотриманням принципів академічної доброчесності

Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Вправа “Створи аудіо”. Слухачі генерують засобами чатботу невелику історію / правило / пояснення тощо та одним із цифрових ресурсів на вибір створюють аудіофайл. Мета - продемонструвати, як засоби цифрової безбар’єрності допомагають здобувачам освіти опановувати матеріал за допомогою звукових файлів.
2. Вправа «EdTech для інклюзії: аналіз і добір ресурсів». Завдання: проаналізувати 2–3 цифрові інструменти (наприклад, VR/AR застосунок / мовний сервіс / адаптивний додаток) та заповнити чек-лист за наданими критеріями.
3. Вправа «Індивідуальна траєкторія цифрової підтримки». Надано кейс (наприклад, учень із порушенням слуху / мовлення / дислексія/ РАС / труднощами навчання), потрібно створити «маршрут цифрової підтримки» у вигляді схеми (карти), який включає: цифрові освітні ресурси; ШІ-інструменти; інструменти візуалізації; адаптивні сервіси; мовні застосунки; засоби комунікації; рекомендації для батьків і педагогів.

4. Вправи на аналіз освітньої ситуації та обґрунтування вибору інноваційних технологій для підтримки дитини з ООП.
5. Вправи на використання ІІІ для автоматизації рутинних завдань фахівця ІРЦ, створення персоналізованих завдань та використання освітніх ІІІ-інструментів та платформ.
6. Вправи на розвиток позитивного мислення, розслаблення, відпрацювання здатностей конструктивного застосування внутрішнього ресурсу, на відпрацювання суб'єктивного контролю, відпрацювання здатностей змінювати бачення контексту події або ситуації; здатностей перетворювати проблему на виклик і професійний ріст.
7. Оцінювання освітнього середовища з позиції універсального дизайну в навчанні.
8. Проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи. Визначення особливих освітніх потреб та рівнів підтримки.
9. Робота у системі автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів АС «ІРЦ».
10. Розроблення візуального розкладу учня.
11. Розроблення критеріїв інформаційної безбар'єрності.
12. Створення алгоритму співбесіди без бар'єрів.
13. Створення правил безбар'єрної комунікації в щоденному спілкуванні.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Деякі питання комунікаційної підтримки реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.12.2024р. №1301-р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KR241301>
2. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/23101-21 від 29.12.2021"Про методичні рекомендації для фахівців інклюзивно-ресурсних центрів та педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти щодо встановлення категорій (типів) особливих освітніх потреб (труднощів) та визначення рівня підтримки в освітньому процесі"
3. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/23180-21 від 30.12.2021 "Про визначення рівня підтримки у дітей з особливими освітніми потребами, які здобувають дошкільну освіту в інклюзивних групах"
4. Лист МОНУ від 29.12.2021 "Про методичні рекомендації для фахівців ІРЦ та педагогічних працівників ЗЗСО щодо встановлення категорій (типів) особливих освітніх потреб (труднощів) та визначення рівня підтримки в освітньому процесі"
5. Методичні рекомендації щодо організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у закладах освіти. Київ, 2021.

6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.11.2020 № 1353, зареєстрований в Міністерстві юстиції України за № 24/35646 «Про затвердження Положення про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів»;
7. Наказ Міністерством освіти і науки від 23.04.2018 року № 414 «Типовий перелік спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах закладів загальної середньої освіти»
8. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 5 лютого 2026 р. № 129);
9. Порядок реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти, затверджений наказом МОН України від 28.12.2019 № 1646.
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр»;
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2017 р. № 88 «Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами»;
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. № 585 «Про встановлення тривалості здобуття повної загальної середньої освіти особами з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої освіти» (Офіційний вісник України, 2003 р., № 17, ст. 776; 2019 р., № 69, ст. 2404; 2020 р., № 87, ст. 2801).
13. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу учня з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України 08.06.2018 № 609 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України 29.05.2025 № 787.
14. Про авторське право і суміжні права. Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>. Дата звернення: 07.03.2026.
15. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2020 №898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartivpovnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> . Дата звернення: 12.03.2026.
16. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>. Дата звернення: 12.03.2026.
17. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: наказ Міністерства освіти і науки України від

- 29.08.2024 № 1225. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/Nakaz_MON_1225.pdf. Дата звернення: 12.03.2026.
18. Про освіту: Закону України від 5. 09.2017 р. №2145-VIII. *Голос України*. 2017.27 верес. (№178-179). С.10-22.
19. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 22.06.2026).
20. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>. Дата звернення: 12.03.2026.
21. Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти: розпорядження Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 року № 301-р. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.06.2026).
22. Психолого-педагогічний супровід дітей з розладами аутистичного спектра в умовах інклюзивної освіти : метод. посіб. / за ред. А. А. Колупаєвої. Київ : Літера ЛТД, 2020. 264 с
23. Фаласеніді Т. М., Козак М. Я. Порушення сенсорної інтеграції у дітей з особливими потребами. Молодий вчений. 2017. № 9 (49). С. 102–105.

Основна література

1. Варецька О., Хаустова О. Розвиток готовності педагогів до роботи в інклюзивному освітньому середовищі // Молодь і ринок. 2023. № 3.
2. Веремчук А., Хом'як О. Інноваційні технології навчання дітей з особливими освітніми потребами. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. Вип. 1 (5). 2021. С. 71–78.
3. [Головатенко Т. Освітнологічний вимір концепту «травма-інформоване навчання»](#) // Перспективи та інновації науки. 2023. № 8(26). С. 65–78.
4. [Головатенко Т. Тенденції підготовки вчителів до впровадження травма-інформованого навчання](#) // Освітнологія. 2023. № 12. С. 42–54.
5. Дьоміна І.О. Як і коли застосовувати проблемне навчання (Problem-Based Learning). URL: <https://nus.org.ua/2018/03/26/yak-i-koly-zastosovuvaty-problemne-navchannya-problem-based-learning/>. Дата звернення: 07.05.2026.
6. Кравчук О., Шелепко Г. Організація інклюзивного навчання у системі управління діяльністю в закладі освіти // Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. 2022. № 1(7). С. 165–171.
7. Науково-методичні основи психологічного супроводу діяльності вчителя в умовах реформування освіти (діагностика і корекція). Практичний посібник / авт. кол.: В.Г. Панок, І.В. Марухина, В.В.Рибалка, В.М.Горленко, Д.Д.Романовська, В.В. Предко, С.К.Шандрук, М.В.Саврасов, Н.В.Сосновенко; За наук. ред. В.Панка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПН України, 2022. 192 с.
8. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 300 с.

9. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: Наказ МОНУ від 03.06.2026 №871. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-typovoi-prohramy-pidvyshchennia-kvalifikatsii-pedahohichnykh-ta-naukovo-pedahohichnykh-pratsivnykiv-z-rozvytku-tsyfrovoi-kompetentnosti/> Дата звернення: 12.06.2026.
10. Цифровий учитель: путівник для професійного зростання / укладачі : Ю. Ковальчук, І. Круть, О. Федоренко. Київ : ЮНЕСКО, 2024, 88 с. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/czyfrovij_uchytel_putivnyk_dlya_profesijnogo_zrostannya.pdf. Дата звернення: 12.03.2026.

Додаткова література

1. Баранник Н., Дяченко-Богун М. Формування пізнавальної діяльності учнів з особливими освітніми потребами // Витоки педагогічної майстерності. 2022. № 29.
2. Бондаренко В., Вовк Н. Підготовка вчителя до роботи в класах з інклюзивною освітою // Професіоналізм педагога. 2022. № 17. С. 27–35.
3. Запорожченко Т., Горбик А. Особливості кооперативного навчання молодших школярів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Київ, 2024. Вип. 80, том 1. С. 287-292. (Дата звернення: 28.04.2026).
4. Інформаційна пам'ятка для персоналу ДСНС щодо дотримання правил безбар'єрної комунікації. ДСУНС. URL: <https://dsns.gov.ua/gendernapolitika/informaciini-pamiatki>
5. окуп О.М., Мельничук Т.І. Резилієнс-довідник: практичний посібник. Київ: Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України. 2023. 25 с.
6. Коломоець, Т., Використання цифрових технологій у логопедичній роботі. // Наукові часописи університету. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія, 2023. Випуск 44. URL: <https://enpuir.udu.edu.ua/entities/publication/5594d36c-0760-4814-9833-3f99b130686b> Дата звернення: 22.06.2026.
7. Морзе, Н. В., Бойко, М. А., Струтинська, О. В., & Смирнова-Трибульська, Є. М. (2024). Якою має бути цифрова компетентність вчителів у галузі використання штучного інтелекту? *Електронне наукове фахове видання "Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету"*, (16), 76–91. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2024.166>. Дата звернення: 12.03.2026.
8. Овчаренко О.Ю. Психологія стресу та стресових розладів: навчальний посібник - К. : Університет «Україна», 2023. — 266 с.
9. Онлайн-безпека для освітян. Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/simulators/onlajn-bezpeka-dla-osvitan> . Дата звернення: 16.06.2026.
10. Полякова В. Особливості психологічної допомоги вчителям в умовах війни // Психічне здоров'я в умовах війни: шляхи збереження та відновлення:

- Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (м. Київ, 13 жовтня 2023 р.). – Київ: НУБІП України, 2023. С. 58-61.
11. Слово має значення – добірка коректної термінології для безбар'єрного спілкування. Департамент комунікації МВС України. 2023 р.
12. Сологуб О.С. ІКТ в освіті: YouTube канал. URL: <https://www.youtube.com/@%D0%86%D0%9A%D0%A2%D0%B2%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%96>. Дата звернення: 16.06.2026.
13. Типові рішення щодо використання кольорів та дизайну оформлення комунікації в рамках реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.12.2024р. №03/127/1256-24. URL: <https://dsbt.gov.ua/diialnist/bezbaryernyi-prostir/korysni-materialy>.
14. Цимбал-Слатвінська С. Цифрові інструменти в логопедичних практиках. // Інноваційна педагогіка. Випуск 79. Том 2, 2025. URL: https://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2025/79/part_2/19.pdf Дата звернення: 22.06.2026.
15. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами: навч. метод. посіб. Київ : ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80с.
16. Школяр Л., Михайлюченко А. Соціалізація дітей з особливими потребами в умовах воєнного стану // Humanitas. 2023. №5.
17. Якимчук О. Компетентнісний підхід в освіті: українські реалії // Вища освіта України. 2020. № 3(78). С. 15–21. DOI: 10.31392/NPU-VOV.2020.3(78).02.